

DLA doktori értekezés tézisei

KALLÓ ZSOLT

A historikus előadásmód hatása és alkalmazása
napjaink hegedűoktatásában

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
28. számú művészet- és művelődés-
történeti tudományok besorolású
doktori iskola

Szombathely

2009

I. A kutatás előzményei

A Capella Savaria vezetőjeként, az Authentic Quartett és a Trió Antiqua alapítójaként számos koncert és CD-felvétel tükrözi a historikus előadásmódban való elhivatottságomat. Húsz éve foglalkozom barokkhegedüléssel, melynek erényeit a modern hegedűoktatásban is alkalmazom. A korhű hangszerek mellett természetesen modern hangszeren is koncertezem, és több kortárs zeneszerző darabjait is bemutatthattam, így a két hangszer használata közötti hasonlóságokat és különbségeket jól megfigyelhettem. Olyan barokk és klasszikus zeneszerzők műveit is játszhattam, akiknek nevével a koncertéletben ritkán találkozunk. Eddig ismeretlen hegedűversenyeket, mint például J. Kraus, L. Tomasini vagy Michael Haydn alkotásait, de ezek mellett a vonósnégyes-irodalom ritkaságait is sikerült rádió- és CD-felvételeken keresztül is a hallgatósággal megismertetnem.

A modern hegedűpedagógia elsősorban a tökéletes hangszerjátékra irányítja a figyelmet, és ritkán kapunk világos instrukciókat a stílusosságra vonatkozóan. Ezt a hiányt szerettem volna pótolni írással, mivel jó hegedűs sok van, de jó muzsikusként aki helyes stílusismerettel bír, már kevesebb. A helyes zenei szabályrendszerekről szerzett elméleti ismeretek kiemelt helyre kerülését szeretném tanulmányommal elősegíteni.

Szükségesnek tartottam, hogy a barokk hegedűn szerzett gyakorlati tapasztalataimat is összegezzem, melyből sokat lehet a modern hegedűn is alkalmazni. A historikus hangszeren elsajátított játéktípus után más módon használjuk a modern hegedűt is, amely meggyőződésem szerint előnyére válik annak. Egy jó muzikus minden kor zenéje után érdeklődik, és annak szabályrendszerét nem csak ismeri, hanem alkalmazza is. Jelenleg hazánkban a régi zene oktatása még nincs egységes intézményesített keretek között. Ezért is tartottam fontosnak összegezni e téren szerzett tapasztalataimat, melyet elsősorban azok a modern hegedűn játszó és tanáraik hasznosíthatnak, akik fontosnak tartják a hiteles előadásmód alkalmazását a régebbi zenékben is. Az általam felhasznált szakirodalmakból a legszükségesebbeket kiemelve próbáltam egy gyakorlatban is működő ismeretrendszert összefoglalni.

II. Források

Elsődleges források:

Donington, R.: *A barokk zene előadásmódja* Bp. Zeneműk., 1978.

Harnoncourt, N.: *A beszédszerű zene*, Bp.: Editio Musica, 1988.

—————: *Zene mint párbeszéd*, Bp.: Zeneműkiadó, 1978.

Mozart, Leopold: *Hegedűiskola*, Bp.: Mágus kiadó, 1998.

Corrette, M.: *Hegedűiskola*, Bp.: Art Face Seven, 2007.

Geminiani, Francesco: *The Art of Playing on the Violin*, 1951.

Ezeknek a pedagógiai munkáknak az összevetésével próbáltam kialakítani a számomra ideális hangszerjáték módszereit, melyeket nélkülözhetetlennek tartok a helyes interpretációban való jártasság elsajátításához. Ezek az írások nemcsak a barokk hegedüléshez elengedhetetlenek, hanem a modern hangszeren történő barokk és klasszikus művek előadásaihoz is. Nem véletlenül Robert Donington könyvével kezdtem a felsorolást, mivel számomra ez a könyv jelentette az alapot ilyen irányú ismereteim elmélyítésében.

További források:

^{Dr.} Barsi Ernő: *A hegedűjáték*, Vámoszabadi: Harmónia k., 2003.

Boyden, David D.: *History of Violin Playing from its Origins to 1761 and its Relationship to the Violin and Violino*. Oxford University Press, (London, 1965)

Brockhaus- Riemann: *Zenei Lexikon*, Budapest: Zeneműkiadó, 1983.

Erdélyi Miklós: *Schubert*, Budapest: Gondolat, 1979.

Galamian, Ivan: *A hegedűjáték és tanítás alapjai* Bp.: 1978.

Menuhin, Yehudi: *Az ember zenéje* Bp.: Zeneműkiadó 1981.

Pap János: *Tudomány vagy művészet* (A hegedű akusztikai problémái) Bp.: 1993.

Péteri Judit: *Régi zene 2*. Budapest: Zeneműkiadó, 1987.

Spányi Miklós: A Kirnberger-temperálás titkai Muzsika
folyóirat 1987. augusztus.

Rakos Miklós: *Veszprémtől Szentpétervárig* (Veszprém, 1981.)

Quantz J. J. : *Versuch einer Anweisung die Flute traversiere
zu spielen;....* Leipzig 1983.

Wolff, Chr.: *J. S. Bach A tudós zeneszerző* Bp.: Park k.,2004.

Internetes források:

http://de.wikipedia.org/wiki/Historische_Auffuhrungpraxis.

III. Módszer

Elmélet és gyakorlat ezen a területen sem választható el, így ezeket helyes arányban próbáltam művészi pályám folyamán is alkalmazni. Általában akik korhű hangszereken játszanak, ritkán használják a modern hegedűt, ezért a zeneirodalom sok alkotása kikerülhet figyelmük fókuszából. Fontosnak tartom, hogy nem csak a különböző korok zenéjéről, de azok hangszereiről is átfogó ismerettel rendelkezünk. A zenei korszakok nyelvezetének szabályrendszerei csak az adott kor tanulmányaiból válhatnak hitelesen elérhetővé számunkra. Napjaink hegedűoktatása a modern hangszerjáték elsajátítását alkalmazza. Ez a módszer a korábbi korok zenéjének tolmácsolásakor – mely sok esetben a hangszer változásából is következik – nem a leghelyesebb zenei és technikai megoldásokat alkalmazza. Törekedtem, hogy részletekben nem elveszve a legfontosabb, eddig is sok vitát kiváltó kérdésekre

adjak választ, nem csak elméleti, hanem tapasztalati úton megszerzett ismereteimmel. A különböző díszítőelemek helyes használata mindig komoly fejtörést jelent a hegedűsök számára. A vibrato vagy a trillák stílusos alkalmazása elengedhetlenül fontos a korábbi zenei korszakok interpretálásában, melyek kiemelt szerepet kaptak tanulmányomban. Próbáltam a legszélesebb körből összegyűjteni az ilyen irányú dokumentációkat, melyek olykor még látszólag ellentmondásokat is tartalmaznak. A helyes zenei megoldásokhoz a zenei szabályok ismerete mellett a széles repertoárismeret adhat komoly segítséget. Az általam javasolt következtetéseket és megoldásokat a gyakorlatban is alkalmazom, mind az oktatás, mind pedig az előadói pályám terén. A nemzetközi zenei élet különböző együtteseiben szerzett tapasztalataimat is felhasználtam, melyet saját együttesemben is kamatoztattam.

IV. Eredmények

Az egyik legfontosabb eredménynek azt tartom, hogy a zenei kutatások terén sikerült eddig ismeretlen, de méltatlanul elfelejtett zeneszerzők műveit megismernem és előadnom, valamint ezeket megörökítenem. Fontos szempont az is, hogy ezeket az adott kor hangszerein tehetem, melynek más hangzásélményét és tapasztalatait a modern hangszereken történő

játékban is alkalmazhatom. Eddigi tapasztalataimat sikerült tovább adnom barokk zenei kurzusok rendszeres meghívottjaként hazai és külföldi hallgatóknak. Megismerhettem más kulturális környezetben felnövekedő fiatal generáció érdeklődési szempontjait, újszerű megközelítési módjaikat.

Rendszeresen kapok meghívást zeneiskolai továbbképzések vezetésére, ahol a helyes interpretáció témája mindig kiemelt szereppel bír. A középiskolai és a főiskolai hegedűoktatásban is szerepet vállalok. Eredményes, szakmailag kimagasló tanári munkámért 2008-ban Halász Ferenc-díjban részesítettek.

V. Dokumentáció

CD felvételek az Authentic Quartettel korhű hangszereken :

- G. Lickl : Vonósnégyesek / Hungaroton 2004/.
- P. Lappi: Canzone Sonatores Pannoniaeval/ Hungaroton 2004/.
- N. Zmeskáll: Vonósnégyesek / Hungaroton 2005/.
- F. E. Fesca: Vonósnégyesek / Hungaroton 2006/
- J. G. Albrechtsberger: Vonósnégyesek/ Hungaroton 2007/.
- J. Wölfl: Vonósnégyesek / Hungaroton 2008/.
- C. Ph. Stamitz: Clarinet quartett Rozmán Lajos közrem.
/Hungaroton 2008/.

J. B .Vanhal: Fortepiano quintett Spányi Miklós közrem.
/ Hungaroton 2008/.

F. Krommer: Vonósnégyesek/ Hungaroton 2009/.

CD -k a Capella Savariával szólistaként, korhű hangszereken:

G. Ph. Telemann :Hegedűversenyei / Hungaroton 1995/.

A. Vivaldi: Tavasz / do-lá stúdió 2000/.

J. Haydn: G-dúr hegedűversenye / do-lá stúdió 2002/.

W. A. Mozart: A-dúr hegedűverseny/ do-lá stúdió 2003/.

W. A. Mozart: G-dúr hegedűverseny/ do-lá stúdió 2004/.

J. Haydn: Sinfonia Concertante / do-lá stúdió 2009/.

CD felvételek más együttesekkel:

E. Walckiers : Trió Ittész Gergely és Rohmann Ditta közrem.
/Hungaroton 2007/.

J. M. Leclair: G-dúr szonáta a Quirinus Consorttal
/do-lá stúdió 2008/.

G. PH. Telemann, L. Tomasini, J. Kraus, Michael Haydn hegedűversenyeinek bemutatása korhű hangszereken, melyeket a Magyar Rádió is rögzített. Rendszeres koncertek a Magyar Rádióban, Zenei Fesztiválokban hazánkban és külföldön egyaránt. Továbbképzések, zsűrizések és Régi Zene kurzusok rendszeresen meghívott tanára.